

Suvi Peltola

USKONNOTTOMIA UUTISIA USKONNOSTA

Milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä?

USKONNOTTOMIA UUTISIA USKONNOSTA

Milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä?

Suvi Peltola
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Suvi Peltola

Opinnäytetyön nimi: Uskonottomia uutisia uskonnosta – milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä?

Työn ohjaaja: Pertti Sillanpää

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2012

Sivumäärä: 35 + 1 liitesivu

Vuoden 2011 Journalismikritiikin vuosikirjassa on luku, jossa ruoditaan uskonnon asemaa kotimaisessa journalismissa. Sen lukeminen vahvisti minulle jo aiemmin syntynyttä mielikuvaa siitä, että uskonto on journalisteille hankala aihe. Halusin lähteä selvittämään asiaa tarkemmin.

Ratkon tutkielmani keskeistä kysymystä, milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä, kehysanalyysin avulla. Tarkastelen juuri paikallislehtiä, koska kokemukseni mukaan ne käsittelevät aiheitaan erityisen humanisti. Oletin, että niissä kirjoitettaisiin rohkeasti myös uskonnosta.

Konkreettinen tutkimuskohteeni ovat Forssan Lehden syyskuun 2011 ensisijaisesti uskontoa käsittelevät jutut, kaikkiaan 18 juttua. Tarkastelen niitä ensin pintapuolisesti, ja siitä etenen vaiheittain syvällisempään analyysiin.

Onnistuin paikantamaan kolme kehystä: 1) hengellisyyden kehyksen, jossa käsitellään uskoa sinänsä, 2) uskonnon arkirutiineista kertovan käytännöllisyyden kehyksen sekä 3) opin kehyksen, jossa keskitytään uskontojen opillisiin seikkoihin.

Ennako-odotuksieni vastaisesti havaitsin, että vain harvassa uskontoa näennäisesti käsitelleessä jutussa todellisuudessa kerrottiin uskonnosta. Kaiken kaikkiaan uskonnon ydin, journalistisista perushyveistä riippumaton usko, osoitautui liki tabuksi.

Laajahkolevikkinen ja seitsemästi viikossa ilmestyvä Forssan Lehti ei kuulu tyyppillisten, kerran tai kaksi kertaa viikossa ilmestyvien paikallislehtien joukkoon. Forssan seudun asukkaille kyse on kuitenkin paikallisesta lehdestä. Lisäksi Forssan talousalueen uskonnollinen jakautuminen on Suomen oloissa tyyppillinen. Näin tutkimustuloksiani voidaan hyödyntää paikallislehtien uskontoaiheisten juttujen kehittämisessä kautta maan.

Asiasanat:

uskonto, paikallislehdet, mediatutkimus, journalismi, usko

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Suvi Peltola

Title of thesis: Faithless News about Religion. When is religion newsworthy in local newspapers?

Supervisor: Pertti Sillanpää

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012

Number of pages: 35 + 1 appendix

There is a whole chapter about religion in journalism in *Journalismikritiikin vuosikirja 2011* (the yearbook of journalism criticism in Finland). After reading it I became more aware of how a difficult topic religion is in Finnish journalism.

The main question was when religion is newsworthy in a local newspaper. The study deals with local papers because based my own perceptions they usually discuss issues in an exceptionally human way. Therefore, I assumed that local papers might also be able to discuss religion.

The research material is a local newspaper, *Forssan Lehti*, and its 18 news items primary dealing with religion in September 2011. A frame analysis based on the concept of frame by Erwing Goffman is used to analyse them.

Eventually three frames were found in which *Forssan Lehti* writes about religion: the frame of faith dealing with the spiritual side of religion, the frame of practice dealing with the practical side of religion and the frame of doctrine dealing with the doctrinal of different religions.

Against the expectations there were found many news items which included the word "church" or "religion" but had actually nothing to do with religion at all. It seemed that faith is almost a taboo.

Forssan Lehti is not a typical local paper. It is published seven days a week and its circulation is over 13,000. Nevertheless, it is a local paper for the people of Forssa and its neighbour communities. Forssa is also a very Lutheran city as well as most of Finland. That is why I believe that this study can be usable for local newspapers and local journalists around the country.

Keywords:

religion, local newspaper, journalism, faith

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 USKONTO KOTIMAISESSA MEDIAKENTÄSSÄ	9
2.1 Uutiskriteerit ja julkaisukynnys	10
2.2 Uskonto sanomalehdissä	11
2.3 Yksityisyys ja julkisuus	12
3 KOLME KESKEISTÄ KÄSITETTÄ	14
4 UUTISPUUROA RAAMEIHIN – MENETELMÄKUVAUS	16
5 PAPIIN PAKINASTA PIISPANVAALEIHIN - AINEISTO JA ANALYYSI	18
6 USKONNON KOLME ESITYSTAPAA	22
6.1 Hengellisyyden kehys	23
6.2 Opin kehys	25
6.3 Käytännöllisyyden kehys	26
7 USKONNON YTIMESSÄ HYÖDYNTÄMÄTÖNTÄ POTENTIALIA	29
LÄHTEET	34
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Milloin viimeksi luit uskontoa käsittelevän jutun lehden etusivulta, kuulit ykkösuutisena radiosta, katsoit televisiosta tai päädyit sellaisen äärelle internetissä? Tuskin kahtena päivänä peräkkäin.

Vaikka yhä yli 78 prosenttia suomalaisista kuuluu luterilaiseen kirkkoon ja maksaa kirkollisveroa, uskonnosta ei erityisemmin näe uutisia. Asetelma on erikoinen: sekä evankelis-luterilaisen että ortodoksisen kirkon toiminnasta säädetään valtion laissa. Jos maamme media siis todella pyrkii vahtimaan valtaa, ei uskontoja voida unohtaa.

Hyvä syy panostaa uskontoaiheisiin juttuihin löytyisi myös muuhun kuin luterilaiseen kirkkoon kuuluvien kasvavasta määrästä – vuoden 2010 lopussa heitä oli lähes 20 prosenttia. Toisaalta uskonnot ja hengellisyys näyttäisivät kiinnostavan 2010-luvun suomalaista, mutta uudesta näkökulmasta. Mistä muusta kertovat esimerkiksi kiinnostus erilaisia retriittejä kohtaan tai hiljentymisviikonloput työporukoiden kesken?

Journalismin perustavanlaatuisena hyveenä pidetään ajankohtaisuutta, sitä, että journalistiset tekstit uutinen etunenässä kiinnostavat lukijoita juuri nyt. Journalismin tulisi myös heijastella yhteiskuntaa, tarjota keskustelualusta pinnan alla muhiville aiheille ja edistää keskustelua omilla jutuillaan. Näistä lähtökohdista on merkillepantavaa, kuinka vähän uskonnosta, ihmisiä koskettavasta ja kiinnostavasta aiheesta, kirjoitetaan. Journalismin tulisi toimia myös vallan vahtikoirana, joten erityisesti luterilaisesta kirkosta voitaisiin kirjoittaa paljon enemmän ja paljon kriittisemmin.

Valtakunnan ja maakuntatasolla uskontoaiheisia uutisia nousee pinnalle aika-ajoin, mutta oman kokemukseni mukaan niiden määrä on erityisen vähäinen paikallislehdissä. Tämä herätti mielenkiintoni: paikallislehtien rooli paikallishengen kasvattajana ja yhteisöllisyyden luojana suorastaan huutaa uskontoaiheisia juttusisältöjä, mutta huutoon ei vastata. Henkilökohtaista mielenkiintoani aihetta

kohtaan lisää se, että toimin aktiivisesti uskonnollisessa yhteisössä. Näistä syistä halusin lähteä tutkimaan, millainen suhde paikallislehdillä on uskontoaiheisiin juttuihin.

Käytännössä pureuduin aiheeseen tutkimalla yhden paikallislehden, kotiseutuni keskeisen vaikuttajan Forssan Lehden, uutisointia uskontoaiheisista jutuista kuukauden ajalta. Kuukaudeksi valitsin vuoden 2011 syyskuun. Sen arvioin vääristävän tilastoja mahdollisimman vähän, sillä kyseisessä kuussa ei ole esimerkiksi merkittäviä luterilaisen kirkkovuoden juhlapyyhiä. Tutkimusmenetelmäkseni taas valitsin kehysanalyysin, sillä sen avulla uskoin pääseväni luontevasti käsiksi paitsi konkreettisiin juttuihin, joissa uskontoa käsitellään, myös uskontoaiheisia juttuja rajaaviin ja määrittäviin tekijöihin.

Tutkimuskysymykseni muotoutui lopulta *Milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä?* Puran sitä selvittämällä keskeiset käyttämäni käsitteet, etenen esittelemällä tutkimusmateriaalini ja -menetelmäni ja edelleen selvittämällä havaitsemani tulokset. Lopuksi teen havainnoistani johtopäätöksiä ja viimeisessä vaiheessa ruodin vielä sekä tutkimusprosessiani että pohdin tutkimustulosteni merkitystä journalismin kentässä ja laajemmin yhteiskunnassa.

Tutkimuksestani voi hyötyä moni, eniten paikallislehtityöstä kiinnostunut tutkija itse. Erityisesti koen tutkimukseni kehittäneen omaa medialukutaitoani sekä taitoa tarttua kollegojen hankalina pitämiin juttuaiheisiin. Olen päässyt kokeileman saamiani oppeja tuoreeltaan myös käytännössä, kun kirjoitin Forssan Lehteen uskoa yksilön näkökulmasta käsittelevän jutun. Kyseiseen näkökulmaan päädyin, koska tutkimuksessani havaitsin sitä esiintyvän paikallislehdissä tavallisesti hyvin harvoin. Juttuni perustana oli yhteishaastattelu Forssan luterilaisen seurakunnan kirkkoherran, adventtiseurakunnan pastorin ja helluntaiseurakunnan papin kesken. Haastateltavani pohtivat joulun merkitystä itselleen sekä sitä, mistä joulussa uskovaisen silmin on kysymys. Juttu julkaistiin ensimmäisen adventtisunnuntain Forssan Lehdessä 27.11.2011 (Liite 1).

Toisaalta uskon, että tutkimukseni voi havahduttaa ja innostaa maamme paikallislehtiä tarttumaan entistä rohkeammin uskontoa käsitteleviin aiheisiin ja pa-

nostamaan niihin. Tutkimustulokseni ovat käypää materiaalia toimitusten sisäisen itsetutkiskelun tueksi ja mahdolliseksi selkänäjäksi silloin, kun ne miettivät selviytymiskeinoja yhä tiukkenevassa taistelussa lukijoiden ajasta.

2 USKONTO KOTIMAISESSA MEDIAKENTÄSSÄ

Nykypäivän suomalaiset ovat median suurkuluttajia. Tutkimusten mukaan keskiverto suomalaismies tai -nainen viettää eri medioiden parissa noin kymmenen tuntia joka päivä (Lehikoinen 2006, 17). Uudet teknologiat ovat helpottaneet pääsyä median pariin, mutta tuottajapuolelle ne aiheuttavat myös päänvaivaa: esimerkiksi paikallisjournalismin haasteena on rahan kääriminen internetsisälöistä. Toisaalta myös medianäkyvyyttä kaipaavat uskonnolliset yhteisöt pyrkivät ottamaan verkosta kaikki irti. Tilausta ja alustoja laadukkaille ja rahan arvoisille uskontoa käsitteleville jutuille siis löytyy.

Aina 1600-luvulle kaikki mediasisältö oli suurelta osin uskonnollista, samoin kuin taide. Suomalaisen lehdistön historiassa uskolla, käytännössä kristinuskolla, oli keskeinen osa aina 1900-luvun alkuun asti. Muutos on tapahtunut vasta reilun sadan viime vuoden aikana. Nykyjournalismi on pitkälle maallistuneen länsimaisen yhteiskunnan ja elämäntavan tuote ja tuottaja, kun taas kristillisyyden rooli ja vaikutus suomalaisessa yhteiskunnassa on ohentunut (Lehikoinen 2006, 35).

Mitä riippumattommaksi kaikista aatteellisista kahleista lehdet ovat pyrkineet profiloitumaan, sitä enemmän sekä uskonnollisista että esimerkiksi poliittisista näkemyksistä uutisoiminen on jäänyt uskontokuntien ja puolueiden omien julkaisujen harteille. Suomessa ilmestyykin väkilukuun nähden runsaasti puhtaasti kirkollisia lehtiä, pelkästään evankelis-luterilaisen kirkkoon sidoksissa olevia yli 200. Niistä reilu puolet on seurakuntien omia lehtiä, joita usein jaetaan ilmaisjakeluna kaikkiin alueen kotitalouksiin. Tämä lienee vahvistanut kirkollisten ja niin sanottujen yleislehtien eriytymistä: viimeksi mainitut voivat surutta sivuttaa vaikeasti aukeavien uskonnollisten aiheiden käsittelemisen sillä verukkeella, että niistä kiinnostuneita palvelevat ilmaisjakelut.

Median ja uskonnon yhteiselon haasteet kulminoituvat kysymykseen uutiskriteereistä. Ristiriita on ilmeinen: uskonasiat ovat uskonasioita nimenomaan siksi, että ne vaativat uskoa. Uutiskriteereitä eli sitä, että jutun arvoisista asioista tulee

olla konkreettista näyttöä, taas pidetään nykyjournalismin perustavanlaatuisena hyveenä. Vastakkainasettelua ei ainakaan helpota se, ettei toimittajille juuri anneta mahdollisuutta todella perehtyä uskontoaiheista uutisoimiseen (Brusila 2011, 66). Tästä seuraa, että niinä harvoina kertoina, jolloin uskonnosta uskaltaudutaan kirjoittamaan, nostetaan otsikkoihin kaikkea muuta kuin aidosti uskontoon liittyvää. Esimerkiksi uskonnollisista kesäjuhlista uutisoidaan usein vain siellä syödyn hernekeiton määrä (Lehikoinen 2006, 36).

2.1 Uutiskriteerit ja julkaisukynnys

Uutisarvoa voidaan mitata monella tavoin. Mittareita ovat muun muassa tapahtuman tai asian tuoreus, paikallisuus, harvinaisuus, laajuus ja voimakkuus. Toisaalta eri lehdissä painotetaan erilaisia asioita, eikä yhden lehden ykkösjuttua välttämättä kelpuuteta toisen sivuille lainkaan. Kerran viikossa ilmestyvä paikallislehti ja maakunnan ykkönen uutisoivat saman alueen tapahtumista, mutta asettavat kumpainenkin omat kriteerinsä.

Selkein uutiskriteeri lienee ajankohtaisuus, joka tosin on varsin joustava käsite riippuen siitä, kuinka usein lehti ilmestyy. Myös laajuus on kriteereistä selvimpiä: esimerkiksi nykyhallituksen kaavailema kuntauudistus puhuttaa lehdistöä Hangosta Utsjoelle. Paikallislehtien kannalta uutiskriteereistä tärkein on luonnollisesti paikallisuus, kun taas iltapäivälehdissä korostuu usein uutisten harvinaisuus ja voimakkuus.

Uutiskriteerit ovat jokseenkin pysyvä joukko tekijöitä, joita toimittajan tulee huomioida jo jutun ideointi- ja kirjoittamisvaiheessa. Tiukasti uutiskriteereiden puitteissakin tehty juttu voi silti pudota pois lehden sivuilta tai radiouutisista, jos uutispäivä on poikkeuksellisen vilkas. Vastaavasti heinäkuussa ja alkuvuodesta podetaan usein juttupulaa ja julkaisukynnys on matalalla. Käytännössä julkaisukynnys siis kasvaa sen mukaan, kuinka kiire toimituksessa on ja kuinka paljon juttuja on suhteessa käytettävissä olevaan sivumäärään. (Suhola, Turunen & Varis 2005, 33.)

Mainitsemisen arvoinen julkaisukynnykseen vaikuttava tekijä ovat myös ne työnjohtoon kuuluvat henkilöt, portinvartijat, joiden seula julkaisuun päätyvien juttujen on läpäistävä. Antero Okkosen (1986) mukaan portinvartijoiden ratkaisuja määräävät muun muassa heidän sidonnaisuutensa erilaisiin vaikutusryhmiin sekä asenteet, ennakkokäsitykset asioista ja niiden välisistä suhteista sekä sympatiat ja antipatiat.

Vähintään välillisesti uutiskriteereihin ja julkaisukynnykseen vaikuttavat myös toimittajien mediarutiinit. Nämä toimitustyöntekijöiden itsensä luomat toimintamallit ovat välttämättömiä, koska kaikista aiheista ei voi tehdä juttuja, eikä edes yhtä juttua varten voi haastatella kaikkia aiheesta jotakin tietäviä (Mörä 1996). Kiirepäivinä helposti tavoitettaviin, sanavalmiisiin ja tuttuihin lähteisiin turvaaminen on ymmärrettävää, mutta uuden tai uskonnon kaltaisen, vähemmän esillä olevan aiheen käsittelyä ne saattavat kuitenkin rajoittaa. Jos esimerkiksi pienen paikkakunnan kirkkoherra tunnetaan sujuvasanaanaisena persoonana, lienee sikäläisen paikallislehden toimittajalla suuri kiusaus kuitata kaikki uskontoaiheiset juttunsa haastattelemalla häntä.

Edellä mainitut uutiskriteerit ja julkaisukynnykseen vaikuttavat tekijät ovat lähtökohtaisesti samat kaikissa medioissa ja kaikille aiheille. Journalistin ohjeiden johdannon (Julkisen sanan neuvosto, hakupäivä 8.11.2011) mukaan hyvä journalistinen tapa perustuu jokaisen oikeuteen vastaanottaa tietoja ja mielipiteitä, aihealuetta rajaamatta. Käytännössä uskontoa käsittelevien juttujen kohdalla julkaisukynnyks saattaa kuitenkin nousta hiljaisenakin uutispäivänä korkeaksi. Herkästi keskustelua herättävät uskontoa käsittelevä uutinen on materiaalia, jonka matka lehden sivulle tyssää herkästi viimeistään portinvartijoiden käsissä.

2.2 Uskonto sanomalehdissä

Ensimmäisen suomenkielisen sanomalehden, 1775 ensi kerran ilmestyneen Suomenkielisten Tietosanomien, päätoimittajana toimi Mynämäen kirkkoherra Antti Lizelius. Uskonnollisilla aiheilla oli oma paikkansa lehden sivuilla, mutta pääosin sen jutuissa keskityttiin jakamaan käytännön ohjeita viljelystä ja karjan

kasvattamisesta. Pari vuosisataa myöhemmin juopa uskonnon ja lehdistön välillä on entisestään kasvanut, ja erityisesti uskonnon ydintä pidetään journalismille vieraana aiheena. (Lehikoinen 2006, 36.)

Käytännössä uskontoaiheisten juttujen jalansija on tänä päivänä erittäin kapea. Utismedian vuosiseuranta 2008 -raporttiin analysoiduista yli 3000 maakuntalehtien uutisesta vain 15:ssä käsiteltiin uskontoa. Esimerkiksi populaarikulttuuria, urheilua tai yritystaloutta käsiteltiin noin 200 jutussa. (Suikkanen, Saloniemi & Honka 2008, 119.) Samansuuntaisia tuloksia saatiin vuotta vanhemmassa Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimuksessa, jonka mukaan uskontoaiheisia uutisia löytyy lehdistä erityisen paljon vain pääsiäisen alla (Rahkonen 2007, 16).

Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että kirkko ja kristinusko nousevat lehtien palstoille jossain määrin ympäri vuotta. Annika Mutasen (2009) haastatteluraportista puolestaan selviää, että suomalaispäätoimittajat suhtautuvat myönteisesti, joskin epäillen, uskontoaiheista uutisoimiseen. Positiivisimmin uskontoon suhtaudutaan maakuntalehdissä, esimerkiksi Keski-suomalaisessa ja Ilkassa, kun taas Helsingin Sanomia pidetään lähes uskonnonvastaisena (Rahkonen 2007, 19).

Yksinomaan paikallislehtien ja uskonnon suhteesta ei tutkimustuloksia juuri löydy. Aihe ansaitsisi kuitenkin huomiota, sillä juuri paikallislehtien kautta journalistien saattaisi olla helpointa tarttua uskontoa käsitteleviin aiheisiin. Paikallislehdet mielletään nimenomaan yhteisöjä yhdistäviksi ja niiden yhteisiä arvoja ja etuja painottaviksi (Sillanpää 2011, 46) ja niissä kerrotaan pienten paikkakuntien pienistä ihmisistä (Mäkinen 2005, 39). Paikallislehtien näkökulmasta 2010-luvun ihmisen usko, yksilöllinen ja elämyksellinen uskonnollisuus (Lehikoinen 2006, 38), olisi näin toimittajille varsin luonteva juttuaihe.

2.3 Yksityisyys ja julkisuus

Uskonnolliset yhdyskunnat, eritoten veroja keräävät evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko, ovat jäsenmääränsä, toimintatapojensa ja oikeuksiensa

vuoksi toimijoita, joihin journalismin ja yksittäisten journalistien on velvollisuus tarttua. Samaan aikaan uskonnon ylikuonnollinen ulottuvuus, jokaisen ihmisen henkilökohtainen usko, on journalismin näkökulmasta hankalasti lähestyttävä aihe.

Suomen perustuslaissa säädetään sananvapaudesta (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 2:11§, hakupäivä 21.11.2011), johon sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Uskonnon on siis oikeus kirjoittaa. Uskonnonvapaus eli oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa sekä ilmaista oma vakaumuksensa on niin ikään turvattu perustuslaissa. Silti uskonnon kirjoittava toimittaja saattaa tuntea olonsa tukalaksi, erityisesti pienillä paikkakunnilla, joissa suomalaiselle keskustelukulttuurille tyypillinen henkilökohtaisista aiheista vaikeneminen kulminoituu. Pieneen yhteisöön mahtuu usein vain yksi totuus ja yksi torvi kyseistä totuutta julistamaan.

Laadukkaan journalismin ja henkilökohtaisempienkin uskonnollisten aiheiden yhdistäminen ei kuitenkaan ole mahdotonta. Puitteet sille luodaan journalistin ohjeiden (Julkisen sanan neuvosto, hakupäivä 8.11.2011) 26. kohdassa, jonka mukaan etnistä alkuperää, kansallisuutta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, vakaumusta tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei pidä tuoda esiin asiainkuulumattomasti tai halventavasti. Erinomainen käytännön esimerkki puolestaan on Britannian yleisradioyhtiö BBC:n uskontoaiheinen verkkosivusto¹. Siellä eri uskontoja käsitellään niiden kaikessa kirjossa, sekä yleisestä että henkilökohtaisesta, opillisesta että hengellisestä näkökulmasta, ja sivujen laajuus antaa olettaa, että niiden parissa työskentelee useita uskontoaiheisiin perehtyneitä journalisteja. Kotimaan suurissa mediataloissa vastaavanlaisia satsauksia lähivuosina tuskin nähdään, paikallislehdistä puhumattakaan, mutta malli uskonnon ja median onnistuneesta yhteiselosta on siis jo olemassa.

¹ Iso-Britannian yleisradioyhtiön uskontoaiheiset verkkosivut <http://www.bbc.co.uk/religion/>

3 KOLME KESKEISTÄ KÄSITETTÄ

Uskonto on hyvin henkilökohtainen asia. Pelkkänä sananakin se näyttyy jokselle hieman erilaisena: toiset yhdistävät sen suoraviivaisesti maailmanlaajuisiin valtakirkkoihin, toisille uskonto kattaa kaiken noituudesta puiden halaamiseen ja buddhalaisuuteen. Jos otetaan puheeksi eri uskontojen opilliset sisällöt, hajaavat mielipiteet entistä laajemmalle.

Tässä analyysissä rajaan uskonnon tarkoittamaan nimenomaan kirkollisia yhteisöjä erilaisine suuntauksineen ja herätysliikkeineen. Määritelmä kattaa kaikkien kirkkokuntien, niiden edustajien ja niihin elimellisesti yhteydessä olevat asiat. Tutkimukseni ulkopuolelle taas jäävät erilaiset henkilökohtaiset hengellisyudet, esimerkiksi kristalleilla parantaminen ja vastaavat vaihtoehtouskonnot.

Uskonnon lisäksi myös analyysini kaksi muuta keskeistä käsitettä, julkaisukynnys ja paikallislehti, voidaan määritellä monella tavalla. Julkaisukynnys tarkoittaa tässä tapauksessa edellisessä luvussa tarkemmin selvittämäni linjanvetoa siitä, mitkä jutut ovat julkaisemisen arvoisia. Se määritellään uudestaan joka päivä, ja viime kädessä siitä on vastuussa päätoimittaja. Käytännössä analysoin Forssan Lehden julkaisukynnystä syyskuussa 2011, mutta analyysin pohjalle rakentuvassa pohdinnassa yleistän Forssan Lehden julkaisukynnyksen kattamaan yleisemmin paikallislehdissä vallitsevaa julkaisukynnystä.

Paikallislehdellä taas tarkoitan vähintään kerran viikossa ilmestyvää tilattavaa maksullista sanomalehteä, joka nimensä mukaisesti rakentuu paikallisista uutisista sekä muusta sisällöstä sekä ilmoituksista ja leviää yhteen tai muutamaan kuntaan tai kaupunginosaan (Sillanpää 2011, 45). Konkreettinen tutkimuskohteeni on Forssan Lehti, josta keräämästäni materiaalista pyrin tekemään mahdollisimman kattavia päätelmiä koko suomalaisen paikallislehtikentän tavasta käsitellä uskontoa.

On syytä huomioida, ettei seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvää Forssan Lehteä lasketa maamme noin 150 kerran tai kaksi kertaa viikossa ilmestyvän

paikallislehden joukkoon. Maakuntalehdeksi sen 13 500 kappaleen levikki (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 25.10.2011) on kuitenkin varsin suppea. Forssan Lehteä voisikin pitää lähinnä Forssan ja sen naapurikuntien Humppilan, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän paikallisena sanomalehtenä, joka levikkinsä ja ilmestymistiheytensä puolesta painii aluelehtien sarjassa. Lehti itse määrittelee itsensä maakunnalliseksi sanomalehdeksi, sitoutumattomaksi Lounais-Hämeen maakunnalliseksi äänenkannattajaksi (Forssan Lehti, hakupäivä 21.11.2011). Lounais-Häme ei kuitenkaan ole todellinen maakunta vaan pikemminkin talousalue, mikä puoltaa Forssan Lehden määrittelemistä aluelehtien joukkoon.

Forssan Lehden lukijamäärä on 36 000 (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 25.10.2011). Vuodesta 2006 viikon jokaisena päivänä ilmestyneen lehden julkaisumuoto on broadsheet ja tyypillisessä arkipäivän lehdessä on sivuja 12–14. Forssan Lehden päätoimittaja on Kari Grahn, jonka alaisuudessa työskentelee 21 toimituksellista työntekijää.

4 UUTISPUUROA RAAMEIHIN – MENETELMÄKUVAUS

Erilaiset menetelmät sopivat erilaisiin tutkimuksiin. Toisia aiheita on järkevämpää lähestyä määrällisen, toisia laadullisen tutkimuksen näkökulmasta. Joissain tapauksissa tarvitaan ehkä kummankin eri tutkimusmetodin hyödyntämistä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 66). Hyvä esimerkki viimeksi mainitusta on tämä tutkimus, jossa on välttämätöntä tehdä huolellista määrällistä tutkimusta ennen kuin todella voidaan paneutua laadullisen tutkimuksen keinoin ratkeavaan peruskysymykseen.

Varsinaista tutkimuskysymystäni, milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä, on syytä lähestyä laadullisen tutkimuksen avulla. Laadullisen tutkimuksen laajasta analyysimenetelmäkirjosta päädyin hyödyntämään kehysanalyysiä, jonka avulla uskon voivani keskittyä juuri oman tutkimuskysymyksen kannalta olennaisimpiin asioihin. Kehysanalyysi soveltuu useimpien humanististen alojen tutkimuksiin, mutta omassa tutkimuksessani sovellan mediatutkimukseen omaksuttua kehysanalyysiä.

Laajasti ymmärrettynä kehysanalyysi pohjautuu Erving Goffmanin (1986) hahmottamaan kehysten käsitteeseen. Kehysanalyysin ydinajatuksen mukaan asioiden merkityssisällön määrittely riippuu siitä kehyksestä, jossa asioita tulkitaan. Kehykset siis antavat mielen ja merkityksen asioille, tilanteilla ja toiminnalle. (Rönkä 2011, 24.) Journalismin tutkimuksessa kehyksillä voidaan ympäröidä sekä toimittajien nopean ja rutiininomaisen työskentelyn mahdollistavia toimintatapoja, että yksittäisiä asioita. Sovittamalla joko tietoisesti tai tiedostamatta asia johonkin kehykseen, voidaan yleisö suostutella ajattelemaan tietyn mallin mukaan. Joitakin puolia asiasta voidaan esimerkiksi korostaa, joitakin piilotella. (Rönkä 2011, 25.)

Jokainen toimija seurakunnan tiedottajasta paikallislehden toimittajaan pyrkii kehystämään asioita ja tapahtumia omasta näkökulmastaan. Koska myös ryhmät luovat kehyksiä, voivat kokonaiset uskontokunnat pyrkiä esittämään asioita ja tapahtumia omista näkökulmistaan. Kun paikallislehden toimittajan ja uskon-

nollinen yhteisö ovat eri mieltä jostakin yhteisöön liittyvän aiheen uutisoinnista, on käynnissä kamppailu siitä, kenen kehys ja määritelmä pääsevät julkisuuteen. (Rönkä 2011, 25.)

5 PAPIN PAKINASTA PIISPANVAALEIHIN – AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimusaineistoni koostuu vuoden 2011 syyskuussa Forssan Lehdessä julkaistuista ensisijaisesti uskontoa käsittelevistä jutuista. Arvostan Forssan Lehden asennetta paikallisia aiheita kohtaan ja lehden onnistunutta profiloitumista kaikkien Forssan seutukunnalla asuvien omaksi lehdeksi. Broadsheet-koossa seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvän lehden levikki on noin 13 500 kappaletta, lukijamäärä noin 36 000 (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 25.10.2011).

Aineiston rajaaminen oli lopulta helppoa. Kaikista syyskuussa 2011 Forssan Lehdessä julkaistuista jutuista kelpuutin tutkimukseeni mukaan niitä, joissa kerrottiin esimerkiksi erilaisista uskonnollisten yhteisöjen järjestämisestä tapahtumista, uskontojen opillisista selkkauksista tai uskonnollisen yhteisön toiminnasta suhteessa maan lakeihin. Vastaavasti rajasin pois kaikki muut, jopa ne, joita uskonto kyllä värittää, mutta joissa se ei ole keskiössä. Tällaisia juttuja olivat muun muassa uutinen valtioneuvos Harri Holkerin hautajaisista sekä eutanasiaa käsitellyt pääkirjoitus.

Analysoin vain tekstejä. Kuvat rajasin tutkimuksen ulkopuolelle. Juttutyypeistä hyväksyin kaiken toimituksellisen sisällön uutisesta pakinaan ja reportaasista kommenttiin. Huomioin myös Forssan Lehden ja paikallisen luterilaisen seurakunnan yhteistyössä toimittamat sisällöt, esimerkiksi joka sunnuntain lehdessä ilmestyvän ”Sana sunnuntaiksi” -palstan, jonka materiaali tulee suoraan seurakunnalta. Toisaalta jätin pois lehden jokaisesta numerosta löytyvän ”Päivän sanan”. Sen huomioiminen olisi vääristänyt tutkimustulostani saaden sen näyttämään siltä, että Forssan Lehden jokaisessa numerossa käsiteltäisiin uskontoon liittyviä aiheita.

Koska Forssan Lehdellä ei ole sähköistä arkistoa verkossa, jouduin konkreettisesti lukemaan läpi kaikki syyskuussa 2011 ilmestyneet 30 Forssan Lehteä. Tasan puolessa, 15 kappaleessa, löytyi jonkinlaista ensisijaisesti uskontoa käsittelevää materiaalia. Huolellisen erittelyn jälkeen hyväksyin lopulliseen analyysiin

18 juttua. Niistä 12 löytyi lehdestä, jossa ei ollut muita ensisijaisesti uskontoa käsitteleviä juttuja, kolmessa lehdessä juttuja oli kaksi, mutta sen enempää ei yhdessäkään. Mainittakoon, että lehden kolmossivulla eli niin sanotulla vinkkisivulla joko lyhyenä tekstipätkänä tai kuvana mainitut, mutta kokonaisuudessaan vasta lehden sisäsivuilla julkaistut juttukokonaisuudet käsittelevin yhtenä juttuna.

Varsinaisen analyysini aloitin kartoittamalla kustakin valitsemastani jutusta paikan (sivun), jolla juttu on julkaistu (TAULUKKO 1). Eniten uskontoa käsitteleviä juttuja, yhteensä viisi kappaletta, oli sijoitettu sekä niin sanotulle pääkirjoitussivulle ja toisaalta ”Kotimaa&maakunta” -otsikon alla kulkevalle sivulle. Huomionarvoista on, että varsinaisissa pääkirjoituksissa uskontoa ei silti käsitelty lainkaan, vaan pääkirjoitussivun uskontoaiheiset jutut olivat kaikki lehden ja paikallisen valtakirkon eli käytännössä kirkon virkailijoiden kirjoittamia. Kotimaa&maakunta -sivuille julkaistut uskontoaiheiset jutut taas olivat pääasiassa sähköitä tai esimerkiksi koosteita paikallisen valtakirkon tapahtumista.

TAULUKKO 1. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen juttupaikat Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

JUTTUPAIKKA	KPL
etusivu	0
2. sivu = pääkirjoitus	5
3. sivu = vinkki	3
4. sivu = kotimaa	1
5. sivu = maakunta & kotimaa	5
6. sivu = maakunta/teema	1
7. sivu = ulkomaat	2
8-11. sivu = urheilu	0
12. sivu = tänään	4

Lähes yhtä paljon eli neljä juttua löytyi lehden viimeiseltä, kevyemmille ajankohdaisjutuille varatulta Tänään-sivulta. Sillä julkaistiin yksi henkilöhaastattelu ja yksi tapahtumakooste, mutta myös molemmat uskonnollisen yhteisön tiedottajan kynästä lähtöisin olevat tapahtumapuffit. Lehden uskottavuuden ja riippumattomuuden kannalta kyseisten puffien julkaiseminen on arveluttavaa, mutta päivän menotärppejä esittelevillä Tänään-sivuilla hieman muokattuja tiedotteita näkee paljon.

Muilla lehden sivuilla uskontoa ei juuri näkynyt. Etusivulla uskontoa ei käsitelty kertaakaan, eikä liioin Forssan Lehden kattavassa, usein jopa kolmesivuisessa urheiluosuudessa. Pienimmistä paikallislehdistä Forssan Lehden erottaa vakituisesti ulkomaan uutisille varattu sivu, jolta löytyi kaksi uskontoaiheista juttua. Määrä ei ole suuri, mutta suhteessa kaikkeen lehden kotimaiseen sisältöön se on paljon. Erityisen huomionarvoista on, että kotimaan kärkiuutisten joukkoon uskonto mahtui vai kerran, paljon kohua herättäneen Nokia-mission entisen johtajan tekemän aviorikoksen kautta. Lauantain teemasivuille uskonto puolestaan mahtui kerran, Yleisradion hartausohjelmien julkaisupolitiikan muutoksilla spekuloidun kertovan uutisen muodossa.

Kartoitettuani juttujen julkaisupaikat, etenin tarkastelemaan juttujen tyylejä eli sitä, minkä juttutyypin alle voin kunkin jutun voisi niputtaa. Lopulta löysin seitsemän erilaista juttutyyppiä, joissa uskontoon liittyviä aiheita käsiteltiin: henkilöhaastattelut, tapahtumapuffit, jutut jo järjestetyistä tapahtumista, sähkeet, uutiset, toimituksen määrittelemät erityispalstat ("Päivän kysymys") sekä lehden toimituksen ja paikallisen valtakirkon yhteistyönä tuotetut materiaalit (TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen juttutyypit Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

JUTTUTYYPPI	KPL
henkilöhaastattelu	1
sähke	2
uutinen	5
tapahtumapuffi	2
tapahtumakooste	2
"Päivän kysymys"	1
lehden ja paikallisen valtakirkon yhteistyö	5

Jatkoin aineiston erittelyä poimimalla kunkin jutun tekijän ja edelleen määrittelemällä tekijöille muutaman kategorian (TAULUKKO 3). Havaittiin, että ensisijaisesti uskontoa käsitteleviä juttuja kirjoittavat joko toimituksen omat toimittajat, STT (Suomen Tietotoimisto) tai muut tietotoimistot. Näiden lisäksi lehdistä löy-

tyy suoraan uskonnollisten yhteisöjen tiedottajien materiaalia sekä lehden toimituksen ja valtakirkon yhteistyönä tuottamia tekstejä, jonka käytännössä kirjoittavat valtakirkon virkailijat tai jäsenet.

TAULOKKO 3. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen tekijät Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

TEKIJÄ	KPL
toimitus itse	4
lahden ja paikallisen valtakirkon yhteistyö	5
STT/muu tietotoimisto	7
tiedote	2

Ennen kuin saatoin toden teolla hahmottaa uskontoaiheisia juttuja ympäröivä kehyksiä, täytyi minun vielä selvittää, kenen näkökulmasta ensisijaisesti uskontoa käsittelevät jutut on kirjoitettu. Tapahtumakoosteista tai lehden ja paikallisen valtakirkon yhteistyönä tuotetuista jutuista se löytyi helposti, mutta esimerkiksi sähkeiden kanssa oli hankalampaa. Lopulta pystyin erottamaan viisi ryhmää, jotka saavat äänensä kuuluviin uskontoaiheisissa jutuissa: luterilaisen kirkon virkailijat/luottamushenkilöt, muiden uskontojen virkailijat/luottamushenkilöt, luterilaisen kirkon maallikkojäsenet, muiden uskontojen maallikkojäsenet sekä muut virkamiehet/viranomaistahot (TAULUKKO 4).

TAULUKKO 4. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen näkökulmat Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

NÄKÖKULMA (ÄÄNESSÄ)	KPL
luterilaisen kirkon virkailija/luottamushenkilö	9
muun uskonnon virkailija/luottamushenkilö	2
luterilaisen kirkon maallikko	3
muun uskonnon maallikko	2
muu virkamies/viranomainen	2

6 USKONNON KOLME ESITYSTAPAA

Kehys-käsitteen muotoilleen Erving Goffmanin (1986) mukaan kaikelta kehyksien avulla määriteltävältä tulee kysyä: ”Mitä tässä on meneillään?” Goffmania seuraten jatkoin aineistoni tarkastelua pohtimalla, mistä kussakin eri jutussa on kyse. Kun olin esittänyt kysymyksen kaikille tutkimukseen kelpuuttamilleni jutuille, saatoin ennako-odotuksieni vastaisesti havaita, että suurinta osaa paikallislehdessä julkaistavista uskontoaiheisista jutuista käsitellään varsin tavanomaisilla, arkipäiväisessä toimitustyössä muokkaantuneilla tavoilla. Uskontoaiheisista uutisista löytyi esimerkiksi kärjellään seisovan kolmion rakenne eli uutisille ominaisesti tärkeimmät asiat kerrotan ikään kuin kolmion terävänä kärkenä. Uutisarvoltaan vähäpätöisimmät asiat taas kirjoitetaan uutisjutun loppuun. Piispanvaalin ehdokasasettelusta kertovaa sähköttä taas oli vaikea erottaa poliittisten virkojen ehdokkuuksista kertovista sähköistä. Palstatilaa annettiin lähinnä luterilaisuudelle, mikä sekin sopii nopeitempisen uutistyön rytmiin: vähemmistöuskontoja ei yksinkertaisesti pidetä jutun arvoisina, eivätkä ne juuri koskaan ylitä julkaisukynnystä.

Edellisiin havaintoihin pohjaten määrittelin neljä hallitsevinta teemaa, joiden kautta Forssan Lehti uskontoaiheista kirjoittaa. Havaitsemani teemat olivat 1) luterilaisten suhde omaan uskontoonsa, 2) luterilaisten suhde muihin uskontoihin, 3) luterilaisen kirkon toiminta ja 4) muiden uskontojen toiminta. Jatkoin etsimällä kunkin teeman alle luokittelemistani jutuista yhteneväisiä sanoja, -muotoiluja ja -käsitteitä (TAULUKKO 5). Tässä vaiheessa aloin huomata, että kussakin paikallislehden osastossa julkaistut jutut rakentuvat keskenään yhteneväisistä elementeistä.

Lopulta kykenin hahmottamaan kolme kaikkien tutkimukseeni valitsemien juttujen luokitteluun soveltuvaa, selkeästi toisistaan erottuvaa kehystä: 1) yhden, joka korostaa luterilaisen uskonnon hengellistä puolta, 2) toisen, jossa keskeistä on luterilaisen uskonnon arkisuus ja käytännöllisyys sekä 3) kolmannen, jossa painotetaan sekä luterilaisuuden, mutta myös minkä tahansa muun

uskonnon opillista perustaa. Ensin mainitulle kehykselle annoin nimeksi hengellisyden kehys, toiselle käytännöllisyyden kehys ja kolmannelle opin kehys.

TAULUKKO 5. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen teemat Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

TEEMA	SANAT/MUOTOILUT/KÄSITTEET (esim.)
luterilaisten suhde omaan uskontoon	rakastaa, parantaa, henkilökohtainen
luterilaisten suhde muihin uskontoihin	virallinen, kieltää, rajat
luterilaisen kirkon toiminta	kirkko, yhteistyö, raamattu, seurakunta
muiden uskontojen toiminta	oppi, muut uskonnot, uskontokunnat, järjestys

Kukin juttu voidaan määritellä kuuluvaksi ensisijaisesti vain yhden kehyksen alle. Eeva Luhtakallion (2005) mukaan eri kehyksien välillä voidaan tavallisesti havaita myös kerrostuneisuutta ja päällekkäisyyttä. Lisäksi tulee huomata, että aineistosta määrittelemäni kehykset kuvaavat Forssan Lehdessä käytettyjä tapoja käsitellä uskontoja, eikä kehyksiä näin ollen voida sellaisenaan soveltaa esimerkiksi sähköiseen mediaan. Forssan Lehden aluelehdelle ominaisten piirteiden vuoksi tiettyjä kehyksiä tai niiden piirteitä ei voida yleistää edes kaikkein pienimpiin paikallislehtiin. Kaiken kaikkiaan lehden levikkialueen uskonnollinen kirjo on suomalaisittain tavanomainen: yli 80 prosenttia väestöstä (Forssan seurakunta, hakupäivä 8.11.2011) kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon.

6.1 Hengellisyden kehys

Hengellisyden kehyksen lähtöasetelma on journalistin kannalta haastava. Sen sisään määriteltävien juttujen aiheena ja ytimessä on uskonnon kaikkein vaikeimmin tavoitettava puoli, usko. Journalismin määritelmä taas korostaa ajankohtaisuutta ja tosiasiallisuutta. Uskonnosta kirjoittava toimittaja joutuukin työskentelemään tutun viitekehyksensä ulkopuolella ja ehkä tinkimään juttujen faktaperustasta. Jotta tähän ei tarvitsisi mennä, on hengellisyden kehyksen alle määriteltävien juttujen kirjoittajiksi pestattu uskovaisia maallikoita. Näin toimitta-

jat voivat edelleen keskittyä konkreettisiin faktoihin perustuviin juttuihin, mutta lehden sivuille saadaan myös uskon ytimeä kertovaa, toisenlaista materiaalia. Kaiken kaikkiaan toimituksellinen arvostus ja panostus hengellisyyden kehukseen kuuluvia juttuja kohtaan vaikuttaa silti vähäiseltä. Paljolti tästä johtuneeksi, että hengellisyyden kehys on kaikkein harvimmin käytössä oleva kehystämisen muoto (TAULUKKO 6).

TAULUKKO 6. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen kehukset Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

KEHYS	JUTUT/KPL
hengellisyyden kehys	4
opin kehys	7
käytännöllisyyden kehys	7

Forssan Lehdessä tyypillisiä hengellisyyden kehukseen kuuluvia juttuja ovat paikallisen valtakirkon eli luterilaisen rovastikunnan kanssa yhteistyössä toteutetut jutut: joka sunnuntainen kirkon jäsenen teksti Sana sunnuntaiksi -palstalla sekä noin kolmen viikon välein ilmestyvä Kirkon ikkunasta -palsta, jossa paikalliset kirkon virkamiehet avaavat tehtäviensä taustoja. Seuraavien esimerkkien kautta tulee hyvin esille se, kuinka hengellisyyden kehukseen kuuluvissa jutuissa korostuu uskovaisen omat tunteet ja ajatukset: se miten ja miksi uskotaan tai miten ja miksi ei uskota.

Elämän polku tähän päivään on ollut mutkikas, ala- ja ylämäki-
neen, iloineen, suruineen, yllätyksineen ja arjen harmaine rutiineineen. Yksi, mikä on säilynyt läpi kaikkien näiden aikojen, on usko. Milloin olen kyseenalaistanut, kieltänyt, tutkinut, iloinnut siitä, aina se on silti ollut olemassa. (Kuukasjärvi 4.9.2011, 2.)

Pitää hyvin paikkaansa se, että sanotaan olevan helpompi rakastaa kaukaista lähimmäistä kuin lähellä olevaa lähimmäistä. – illoin kun harjoitteleminen lähimmäisemme rakastamista kotona tai kauempana, hyvä ja armollinen Jumala katselee meitä tuntien meidät läpikotaisesti. (Ylitalo 18.9.2011, 2.)

Voimme ymmärtää, että sanojen merkitys on suuri. Silti tuntuu kohtuuttomalta, että turhista sanoista tulee tehdä tili viimeisellä tuomiolla. – Siksi tarvitsemmekin Vapahtajaa, joka tarjoaa joka päivälle uutta armoa. (Ojakoski 11.9.2011, 2.)

Hengellisyden kehys liittyy nimenomaan valtakirkkoon, siis luterilaisuuteen. Vaikka esimerkiksi ulkomaansivujen uutinen Ranskan lain vastaisesti burkhaan pukeutuneesta musliminaisesta sisältääkin naisen itsensä ja muiden muslimien haastatteluja, ei heidän puheenvuoroissaan keskitytä uskontoon sinänsä. Edes kohun saattamana erotetun Nokia Mission johtajan katumuksesta kertovassa jutussa ei liiemmin käsitellä uskontoa. Vaikka juttu on kirjoitettu erotetun johtajan näkökulmasta, ja vaikka koko Nokia Missio perustuu kyseisen johtajan taapaan uskoa, ei aiheen erityisyyttä juuri huomioida uutistekstissä. Esimerkistä voi nähdä, kuinka tapausta käsitellään kuin mitä tahansa tapahtumaketjua.

[Erotettu johtaja] Koivisto pyysi seurakunnan edessä syntejään anteeksi, minkä jälkeen Tampereen seurakunnan uusi johtaja Timo Aro-Heinilä julisti ne anteeksi annetuiksi. Koivisto poistui missioillasta välittömästi oman osuutensa jälkeen. (Linnovaara 12.9.2011, 4.)

6.2 Opin kehys

Hengellisyden kehysten sijasta Nokia-mission johtajan erosta kertovalle jutuille löytyy osuvampi koti opin kehysten alta. Vähemmistöuskontojen keskeisimmälle sisällölle, niiden uskonkäsityksille, ei paikallislehdissä anneta tilaa, vaan vähemmistöuskonnoista kirjoitetaan vain napakan uutismuotoisia juttuja. Niissä keskiöön nostetaan uskon sijaan oppi: nämä uskovat näin tai noin ja joutuvat siksi kahnauksiin keskenään/poliisin/valtion/luterilaisten kanssa. Esimerkkijutuissa juutalaisuutta ja Nokia Missiota lähestytään nimenomaan niiden opillisten sisältöjen kautta.

Suomen juutalaiset pitävät vieraana ajatusta sapattijumalanpalveluksensa lähettämisestä tv:hen tai radioon. Kuvaaminen ja äänittäminen ei istu heidän traditioihinsa. Uskonnolliset määräyksetkään eivät sallisi pyhäpäivän tilaisuuden tallentamista. (Kiuttu 17.9.2011, 8.)

Alun perin Nokian herätyksenä tunnettu karismaattinen liike syntyi tuolloin Nokian kirkkoherrana toimineen [Markku] Koiviston ja hänen pitämiensä herätyskokousten ympärille. Koivisto jätti sittemmin virkansa ja keskittyi päätoimisesti herätysliikkeen johtami-

seen. Liike ajautui kuitenkin törmäyskurssille luterilaisen kirkon kanssa. (Linnovaara 12.9.2011, 4.)

Opin kehukseen mahtuu silti myös luterilaisuutta käsitteleviä juttuja. Kehykselle olennainen piirre näyttäisikin olevan tietyn uskonnon sijasta kiista tai ristiriita joko tietyn uskonnon sisällä tai uskonnon opetusten ja niin sanottujen maallisten tapojen välillä. Koska opin kehyksellä voidaan kehystää mikä tahansa uskonto, on se myös kehyksistä käytetyin, joskin yhtä monta juttua voidaan luokitella käytännöllisyyden kehysten alle (taulukko 6). Seuraavissa esimerkeissä opin kehystä käytetään kirjoitettaessa luterilaisesta kirkosta.

Kristillinen nuorisolehti Nuotta selvisi Julkisen Sanan Neuvostossa (JSN) moitteita heterokampanjastaan. Kantelut koskivat Nuotan nettisivustolla käsittelevää uutista Älä alistu -kampanjasta, joka väitti, että homo- ja biseksuaali voi muuttua heteroksi kristinuskon avulla. – Maaliskuuhun ajoittunut muutaman konservatiivisen kristillisen järjestön kampanja johti joukkoirtisanoutumiseen kirkosta. (Kristillinen lehti selvisi moitteita heterokampanjastaan 24.9.2011, 5.)

Luterilainen kirkko ei ole halunnut antaa tiloja (Luther-säätiön) pappisvihkimyksille, koska se katsoo niiden olevan kirkkolain vastaisia. Luther-säätiö on perustettu vuonna 1999, ja se on rakentanut omia seurakuntiaan 22 paikkakunnalle. (Pasanen 18.9.2011, 6.)

6.3 Käytännöllisyyden kehys

Käytännöllisyyden kehykselle ominaista on, että se nimensä mukaisesti korostaa uskonnon käytännöllistä puolta, ei niinkään sitä, mitä uskovainen hengellisesti kokee. Paikallislehdet kirjoittavat muista kuin valtakirkon uskonnosta kertovat juttunsa varsin ulkopuolisesta näkökulmasta, ja sijoittavat ne ikään kuin mielenkiintoisina opillisina kurioositeetteina opin kehukseen. Sen sijaan hengellisyiden kehukseen kuuluvissa jutuissa käsitellään luterilaisuutta. Myös käytännöllisyyden kehysten jutut keskittyvät pitkälti luterilaisuuteen, kuten seuraavissa esimerkeissä.

Lapsuudesta asti seurakunnassa kiinni ollut [Raimo] Honkala aloitti seurakuntaelämän seitsemänvuotiaana poikakerhossa. Myöhemmin hän toimi kerhohjoajana Kangasalalta muuttoonsa asti. ”Kavereiden kanssa touhuaminen veti kerhotoimintaan, ja se vain vei mukanaan. Siihen kasvoi pikku hiljaa.” (Luoma 2.9.2011, 16.)

Kasvomaalausta, sählypallon tarkkuusheittoa, curlingia, keilojen kaatoa ja onnenpyörää. Muun muassa kaikkea tätä kokeilivat Tammelassa ensi kertaa järjestettyyn Donkkis Big Night - tapahtumaan osallistuneet lapset. Kansanlähetyksen ja Tammelan seurakunnan yhteistyössä järjestämä tapahtuma kokosi yhteen lapsia, mutta myös seurakuntatoiminnassa olevia aikuisia ja nuoria. (Käkönen 28.9.2011, 10.)

Käytännöllisyyden ja opin kehukset ovat toimittajille huomattavasti hengellisyyden kehystä helpommin lähestyttäviä. Erityisesti käytännöllisyyden kehukseen kirjoitetaan paikallislehdissä ahkerasti, ja myös uskontoon liittyviä aiheisiin uskalletaan tarttua sen kautta. Seuraavista esimerkeistä käy hyvin ilmi, kuinka uskonnosta rohkaistutaan kirjoittamaan rennommin silloin, kun siihen yhdistetään esimerkiksi puutarhanhoitoa tai urheilua. Näin uskonnosta voidaan kirjoittaa ikään kuin konkreettisen ykkösaiheen sivujuonteena.

Forssan kirkon ympärijuoksu järjestettiin nyt neljättä kertaa, ja se on noussut syksyisten perhetapahtumien suosikkilistalle. Osallistujia kahdeksassa eri sarjassa oli nyt 230. – Mitalin lisäksi juoksijat saivat Forssan kirkko -piparia ja mehua. (Puukka 19.9.2011, 6.)

Puutarhurin omassa kotipihaan kasvaa kaikenlaisia kasveja. [Puutarhuri Raimo] Honkala ei osaa nostaa mitään kasvia suosikikseen, vaan kuvailee makuaan monipuoliseksi. Forssan seurakunnassa hänellä on hoidettavanaan kaikkiaan noin 30 hehtaarin laajuudelta hautausmaata ja viheralueita. (Luoma 2.9.2011, 16.)

Vaikka käytännöllisyyden kehys on erityisesti toimittajien suosiossa, tukeutuvat siihen myös luterilaiset uskovat. Tämä tulee esille Forssan Lehden ja sikäläisen rovastikunnan yhteistyönä toteuttamista teksteistä, joissa Martti Lutherin oppien mukaan työtä arvostavat uskovaiset kertovat elämästään. Näyttäisikin siltä, että käytännöllisyyden kehysten jutut ovat helppoja kirjoittaa, helppoja lukea ja helppoja sovittaa lehteen kuin lehteen. Toisaalta juuri käytännöllisyyden kehysten jutut ovat lähtökohtaisesti kauimpana uskonnon ytimeästä. Seuraava esimerkki on Forssan Lehden ja paikallisen rovastikunnan kanssa yhteistyössä

tuotettavalta Kirkon ikkunasta -palstalta, mutta tekstissä keskitytään uskonnon sijaan hyvinkin konkreettisiin asioihin.

Kesä kallistuu jälleen syksyyn. Se on ollut hautausmaalla työntäyteinen ja ilmoiltaan vaihteleva. Hyvä niin. Uudet nurmikot, perennat, pensaat ja muutkin kasvustot ovat saaneet kerrankin tarpeeksi vettä. Hoitohautojen kukkia on silti jouduttu kastelemaan kannullakin, mutta sadetta ei olisi tarvinnut kerralla tulla niin paljon ja kovalla voimalla, että rinteessä olevien käytävien hiekka ei pysynyt paikallaan. (Honkala 17.9.2011, 2.)

7 USKONNON YTIMESSÄ HYÖDYNTÄMÄTÖNTÄ POTENTIALIA

Paikallislehdet eivät kilpaile kotiseutumuseoiden kanssa, mutta oman paikkakunnan paikallislehden arkistoon tutustuminen saattaa valottaa seudun historiaa jopa museokierrosta kattavammin. Paikallislehden arkiston kilpailuvaltti kotiseutumuseota vastaan on lehden kyky tarkentaa yksilöihin, nostaa esille oman kunnan erityisiä ja vähemmän erityisiä kasvoja. Niissä tartutaan elämän koko kirjoon. Samaan ei moni museo pysty.

Juuri paikallislehtien kyky tarttua maailman mittapuulla pieniin, mutta inhimillisestä näkökulmasta suuriin aiheisiin on yksi tutkimustani merkittävimmin innoittaneita seikkoja. Arvostan paikallislehdissä tehtävää työtä ja niiden tapaa käsitellä luontevasti miltei mitä tahansa aihetta. Toisaalta aihevalintaani vaikutti oma uskonnollinen aktiivisuuteni ja kiinnostukseni uskontoja kohtaan. Kolmas aiheeni valintaan vaikuttanut tekijä oli tekemäni havainnot siitä, kuinka vähän uskontoa yleensä mediassa käsitellään.

Näistä lähtökohdista ryhdyin selvittämään, kuinka paljon maamme paikallislehdissä kirjoitetaan uskonnosta ja minkä tyyppisiä niiden uskontoa käsittelevät jutut ovat eli milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä. Käytännössä tutkin Forssan Lehden vuoden 2011 syyskuun numeroita, joiden ensisijaisesti uskontoaiheisia juttuja analysoin kehysanalyysin keinoin. Onnistuin paikallistamaan kolme erilaista kehystä joiden kautta Forssan Lehti käsittelee uskontoaiheita: hengellisyyden kehysten, jossa käsitellään uskonnon hengellistä ulottuvuutta, uskonnon arkisia rutiineja ruotivan käytännöllisyyden kehysten sekä opin kehysten, jossa keskitytään uskontojen opillisiin seikkoihin.

Keskeisimmistä saamistani tuloksista löytyi sekä yllättävää että odotettua. Hypoteesistani poikkesi eniten tekemäni havainto siitä, ettei hengellisyyden kehys ollutkaan yleisimmin käytössä oleva kehystämisen muoto. Koska paikallislehtien juttujen sävy yleensä on hyvin inhimillinen, uskalsin olettaa hengellisyyden kehysten olevan laajassa käytössä. Huomattavasti useammat jutut osoittautuivat

kuitenkin kuuluvaksi yleisluontoisempien ja uskonnon ytimen sivuuttavien käytännöllisyyden ja opin kehysten alle. Yllätyksenä tuli myös uskontoaiheisten juttujen muoto: usein ne ovat kuin samasta muotista kaikkien muiden juttujen kanssa. Ne voidaan sovittaa kärjellään seisovan kolmion sisään, toimittajille helppojen lähteiden varaan ja niiden sävy pidetään hillittynä. Aiheen erityistä luonnetta ei tunnuta huomioitavan saati hyödynnettävän.

Ennako-oletusteni mukaista taas oli se, että uskontoaiheisia juttuja ja sitä myöten myös tapoja kehystää niitä löytyi Forssan Lehdestä varsin vähän. Huomionarvoisena voidaan kuitenkin pitää sitä, että yli puolesta syyskuun 2011 lehdistä löytyi vähintään yksi uskontoa tavalla tai toisella käsittelevä juttu (TAULUKKO 7).

TAULUKKO 7. Ensisijaisesti uskontoa käsittelevien juttujen kokonaismäärä Forssan Lehdessä syyskuussa 2011

JUTTUMÄÄRÄ/LEHTI	KLP
1 lehdessä 1 juttu	12
1 lehdessä 2 juttua	3
1 lehdessä 3 juttua	0
KOKONAISMÄÄRÄ/ANALYSOIDUT LEHDET/KAIKKI LEHDET	
18 juttua/15 lehteä/30 lehteä	

En väitä, että uskontoaiheisia juttuja pitäisi nostaa jalustalle, saati käsitellä pitsihansikkain, mutta analyysini perusteella paikallislehdet näyttäisivät kohtelevan uskontoaiheita jopa liian ankarasti. Tuntuu että ikään kuin täydellistä riippumattomuuttaan ja puolueettomuuttaan korostaakseen ne eivät uskalla käsitellä uskontoa juuri lainkaan. Erityisesti uskonnon yliluonnollisen ulottuvuuden käsitteilyä tunnutaan karttavana. Toimittajille tuntuukin olevan lähes ylitsepääsemätöntä uskaltautua kirjoittamaan uskonnosta puhtaasti uskoa vaativana asiana, jota ei ole edes tarkoituksenmukaista ahtaa kapeiden ja reaali maailman aiheita varten muokattujen uutiskolmioiden sisään.

Uskonnessa olisi kuitenkin juttupääoma nimenomaan paikallislehtien näkökulmasta huomattavasti enemmän, kuin mitä tällä hetkellä hyödynnetään. Jotta pääoma saadaan käyttöön, olisi paikallislehtien toimitusten ja ennen muuta pää-

toimittajien uskaltauduttava irrottautumaan opin ja käytännöllisyyden kehysten kahleista ja suunnattava uskontoaiheisten juttujen sisältöjä kohti hengellisuuden kehystä. Tuputtamista ja tunnustamista tulee välttää, mutta turha arkailukaan ei tuota tulosta. Forssan Lehden kaltaiset sanomalehdet voisivat tuoda uskontoa esille esimerkiksi henkilöhaastatteluissa sekä erilaisia eettisiä kysymyksiä tarkastellessaan. Näitä voisivat olla esimerkiksi paikallisesti järkyttäneiden onnettomuuksien käsitteleminen tai lapsien ja nuorten hyvinvointiin liittyvät aiheet. Myös silkkaa taloutta saisi olla enemmän: Forssassakin kirkollisveroa maksavat melkein kaikki, mutta paikallisessa lehdessä ei rahojen perään ihmeemmin kysellä.

Taisto Lehikoisen mukaan media on väline, jonka avulla julkinen usko voi ulottua sinne, mistä maallistuminen on määritellyt uskon yksilön yksityiseksi asiaksi (Lehikoinen, 2006, 82). Uskontoa ei pidä sekoittaa joka juttuun, se olkoon kristillisen median yksinoikeus, mutta uskonnon yksisilmäinen vältteleminen ja maallistaminen on median itsensä, ja erityisesti paikallislehtien, kannalta lyhytnäköistä. Kriittisesti paikallisesta kirkonmiehestä tai -naisesta kirjoittava paikallislehti-toimittaja saa varmasti lukijoilta kitkerääkin palautetta, mutta sen ei pitäisi vaikuttaa aihevalintoihin. Sitä paitsi: myös kunnan valtapuolueen suosikkikasvosta kriittisesti kirjoittava toimittaja saa osakseen tulikivenkatkuista palautetta. Miksi se siedetään, mutta uskontoaiheisista jutuista nousevaa kritiikkiä ei?

Uskonnon juttupääoma näyttää jäävän hyödyntämättä kahdesta syystä: toisaalta toimitukset ylihuolehtivat niiden uskonnollisesta riippumattomuudesta, toisaalta yksittäiset toimittajat tekevät samoin. Muodostuu ikään kuin kaksinkertainen muuri, jota uskonnollisten aiheiden on likipitään mahdotonta läpäistä. Aika-ajoin jotakin uskontoon liittyvää julkaistaan, mutta tuolloinkin yleensä vain opin kehukseen uppoavaa, yleistä ja mahdollisimman neutraalia. Koska uskosta on hankala piirtää taulukkoa tai hankkia muutakaan journalististen ihanteiden mukaista ajankohtaista faktaa, ei siitä tohdita kirjoittaa syväluotaavia analyyseja, reportaaseja tai henkilökuvia. Toimittajat tuntuvat pitävän niitä yksinkertaisesti liian hankalina ja tulenarkoina juttuina. Samaan aikaan esimerkiksi Euroopan, valtion ja kuntien taloudesta kirjoitetaan kärkevämmiin kuin koskaan, samoin populismista ja muista politiikan polttavista puheenaiheista. Niin avointa kuin

suomalainen media siis pääosin onkin, näyttäisi uskonto samoin kuin esimerkiksi sotaveteraanit olevan samassa asemassa: suomalaisen lehdistössä harvinaisen tabu.

Olisi kohtuutonta vaatia pienillä resursseilla toimivia paikallislehtiä palkkaamaan erityisesti uskontoon perehtyneitä toimittajia tai että 95-prosenttisesti luterilaisista koostuvan kunnan omassa lehdessä julkaistaisiin perinpohjainen taustoitus ramadan-kuukauden vaikutuksista muslimin arkirutiineihin. Sen sijaan varsin kohtuullista kaikkia paikallislehtien lukijoita kohtaan olisi, että heidän kotipaikkakuntansa lehti suhtautuisi tasavertaisesti kaikkiin ihmiselämän osa-alueisiin, myös hengellisyyteen ja uskontoon. Nostamatta sitä muiden aiheiden yläpuolelle tai jättämättä sitä tyystin huomiotta, korostamatta sitä liikaa tai sorkkimatta haastateltavan yksityisyyttä.

Forssan Lehdessä uskontoaiheisten sisältöjen määrää on kasvatettu antamalla palstatilaa valtakirkon virkailijoiden omille sanoille. Tätä tarkoitusta varten lehdessä on nykyisin jopa oma palsta, Kirkon ikkunasta. Päätoimittajan mukaan kyseisen palstan oli tarkoitus ilmestyä vain kokeiluluonteisesti ehkä vuoden ajan, mutta lukijoiden pyynnöstä sitä toteutetaan edelleen. Vastaavanlaisten avausten lisäksi paikallislehdet kaipaavat kuitenkin myös uskontoaiheista toimituksen omaa sisältöä. Jos Kirkon ikkunasta -palstalla julkaistut ja kirkon virkailijoiden itsenä kirjoittamat jutut omien virkojensa taustalla vaikuttavista asioista vetoavat lukijoihin, löytyisi kiinnostusta varmasti myös toimituksessa laadituille uskontoaiheisille jutuille. Pikemminkin pulaa näyttäisi olevan juttujen tekijöistä. Tästä saattaisi saada myös oivan aiheen jatkotutkimukselle: missä määrin paikallislehden lukijakunta on kiinnostunut uskonnollisista aiheista? Luonnollinen jatko tutkimukselleni olisi myös tarkempi kartoitus siitä, mitkä tekijät viime kädessä saavat paikallislehtitoimittajat karttamaan uskontoa.

On syytä huomata, ettei Forssan Lehden juttujen pohjalta tekemiäni havaintoja voi aukottomasti yleistää koskemaan koko maan paikallislehtikenttää. Uskon kuitenkin, että tutkimustuloksiani voidaan hyödyntää varsin monissa pienten ja keskisuurten paikkakuntien paikallislehtien toimituksissa. Forssan seudulla ei vaikuta erityisesti yksikään herätysliike, joten niiden vahvoille levinneisyysalueil-

le havaintojani ei ehkä voida soveltaa. Koko maan mittakaavassa Forssan uskonnollinen kenttä edustaa silti varsin tyypillistä suomalaisen kunnan uskonnollista jakaumaa: yli 80 prosenttia väestöstä (Forssan seurakunta, hakupäivä 8.11.2011) kuuluu luterilaiseen kirkkoon, minkä lisäksi paikkakunnalla toimii pieniä kirkkokuntia kuten adventtikirkko, helluntaiseurakunta ja ortodoksinen kirkko.

Tutkimuskysymykseni kuului: milloin uskonto ylittää julkaisukynnyksen paikallislehdessä? Kaiken edellisen pohjalta voinee vastata, että lähinnä silloin, kun näennäisesti uskontoaiheinen juttu ei todellisuudessa käsittelekään uskontoa. Jutun otsikossa siis saattaa vilahtaa sana seurakunta tai kirkko, mutta varsinaisessa jutussa keskitytään lasten kesäleirillä käristetyn makkaran määrään, kirkonkellon jätättämiseen tai hautakynntilöiden kierrättämiseen. Sen sijaan uskon merkitystä yksityiselle ihmiselle tai ihmisryhmälle käsittelevien juttujen julkaisukynnys tuntuu olevan kovin korkealla hiljaisinkin uutispäivinä, jolloin julkaisukynnys yleisesti ottaen on matalimmillaan.

LÄHTEET

Aamenesta öylättiin – Suomen evankelisluterilainen kirkko. Hakupäivä 19.11.2011, http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Kirkollinen_lehdist%C3%B6.

Forssan Evankelis-luterilainen seurakunta. Hakupäivä 8.11.2011, <http://www.forssanseurakunta.fi/perustietojaseurakunnasta>.

Forssan Lehti. Hakupäivä 21.11.2011, <http://www.forssanlehti.fi/?pageid=22&parent0=3&parent1=22>.

Goffman E. 1986. Frame Analysis – An Essay on the Organization of Experience. York, Pennsylvania: The Maple Press.

Julkisen sanan neuvosto. Journalistin ohjeet 2011. Hakupäivä 8.11.2011. http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/.

Lehikoinen T. 2006. Median valtakunta. Keuruu: Aikamedia.

Levikintarkastus Oy 23.1.2009. Hakupäivä 25.10.2011 <http://www.levikintarkastus.fi/levikkitietokanta/index.php>

Luhtakallio E. 2005. Kehysanalyysi mediakuvien sukupuolirepresentaatioiden tutkimuksessa. Sosiologia N:o 3/2005. Turku: The Westermarck Society.

Mutanen A. 2009. To do or not to do God – Faith in British and Finnish journalism. Michaelmas, Hilary & Trinity 2008 – 2009.

Mäkinen P. 2005. Tilattu, odotettu ja luettu? Oulun läänin paikallislehtien tulevaisuudennäkymiä. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Möra T. 1996. Journalistit rutiinien verkossa. Teoksessa H. Luostarinen, U. Kivikuru & M. Ukkola (toim.) Sopolisilppuri – Mediakritiikin näkökulmia. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 105–116.

Okkonen A. 1986. Toimittajan työ 1. 4., tarkastettu painos. Karisto.

Rahkonen J. 2007. Kirkko median kuvastimessa – Kristinuskon ja kirkollisten asioiden käsittely sanomalehdissä. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Rönkä A-L. 2011. Matkapuhelinsäteily mediassa – terveystieteiden keskustelun kehysanalyysi. Media & viestintä N:o 34/2011.

Sillanpää P. 2011. Paikallista etiikkaa? Teoksessa U. Alakangas & P. Sillanpää (toim.) Locaali 2.0 – Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 43–69.

Suikkanen R., Saloniemi A. ja Holma A. Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2008. Tampere : Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, journalismin tutkimusyksikkö.

Suhola A., Turunen S. ja Varis M. 2005 Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Helsinki: Finn Lectura.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 2:11§. Hakupäivä 21.11.2011, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#a731-1999>.

Taira T. 2011. Uutinen uskonnosta: tietämättömyyden tae? Journalismikritiikin vuosikirja 2011. Tampere : Journalismin tutkimusyksikkö.

Tuomi J. ja Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Suomalaisessa joulussa on vahva kristillinen vire

Kolme paikallista pappia pohti joulun sanomaa

Suvi Peltola

LOUNAIS-HÄME Kaupakeskukset tulivat joulukrässä vuosi vuodelta aikaisemmin, mutta kirkkovuoden mukaan joulu aika alkaa ensimmäisestä adventista. Siitä käynnistyy kristikunnan valmistautuminen pääsiäisen ohella suurimpaan juhlaansa. Ensimmäinen adventtisunnuntai on myös yksi suosituimmista kirkkopyhistä. Urkuparvelta kajahtava Hoosianna on kuin alkusoittoa tuleville pyhäpäiville; Nyt joulu saa virallisesti tulla.

- Sen kun pääsee pari kertaa oikein kunnolla töräyttämään, niin siitä se joulunodotus lähtee, kiteyttää Forssan kirkkoherra **Esa Löytömäki**.

Hänelle joulukuun on sekä kiireistä että palkitsevaa aikaa. Jo hieman ennen adventtia alkaa työtehtävien suma, joka jatkuu hyvinkin joulupäivään asti. Tähti on siis kova, mutta Löytömäki on innoissaan.

- Koen hyvänä, että voin olla jouluna töissä. Silloin ihmiset löytävät kirkkoon.

Samaan aikaan kun Löytömäki ja muut Forssan seurakunnan papit kiertävät kilvan koulujen, kerhojen ja järjestöjen puurojuhla, valmistautaan joulunviettoon myös muissa kaupungin kristillisissä kirkkoissa. Kullakin niistä on omia tapahtumiaan, mutta joulu on myös ekumenian luovuttava aikaa.

- Kyllä se on sellainen kristikuntaa yhdistävä juhla, sanoo Forssan helluntaiseurakunnan pastorin virasta vuosi sitten eläkkeelle jäänyt **Tapio Sopanen**.

- Meidän kirkosta jotkut käyvät laulamassa kauneimpia joululauluja luterilaisessa

Suvi Peltola

Kirkonmiestenkin sopii käyttää tonttulakkia, tätä mieltä ovat sekä kirkkoherra Esa Löytömäki että eläkkeellä olevat pastorit Tapio Sopanen ja Kalle Venäläinen. Venäläinen tosin painaa tonttuhatun päähän vain kotioissa.

kirkossa, Forssan adventtiseurakunnan pastorina toimiva **Kalle Venäläinen** puolestaan havainnollistaa.

Venäläisen oman perheen joulu ei ulkoisesti juuri poikkea riviluterilaisten joulunviettoista, mutta adventtien keskuudesta löytyy myös niitä, jotka eivät juhlita joulua. Heissä tiivistyy kirkon radikaali protestanttinen asenne.

- Raamatussa ei mainita joulua, eikä Jeesuksen tarkkaa syntymäaikaa, vaan joulun ajankohta on omaksuttu pakanallisista perinteistä, Venäläinen perustelee.

- Nyt kun joulua kuitenkin juhliitaan tähän aikaan, pitäisi juhlan keskiössä olla Jeesuksen syntymä.

Myös Löytömäki ja Sopanen nostavat joulun ykköisasiaksi Jeesuksen syntymän. Heidän mukaansa keskeisintä

joulussa on, että Jumala tulee ihmiseksi ihmisten keskuuteen. Yksi molemmille tärkeä tapa juhlistaa joulua on musiikki.

- Tosi joulu ei tule ilman musiikkia. Se yhdistää erikäisiä ihmisiä, sillä on kerta kaikkiaan upea vaikutus, sanoo Löytömäki.

Sopasen joulussa musiikki on tänä vuonna erityisen tärkeässä roolissa. Hän ja muut lauluryhmä Hymnoksen jäsenet lähtevät viemään joulun säveliä Kanarian saarilla asuville ja lomaileville tuhansille maamiehilleen. Sopasen mukaan ulkomailla huomaa parhaiten, mitä joulumusiikki suomalaisille merkitsee.

- Siellä ollaan ihan hukassa, jos ei päästä laulamaan joululauluja, itsekin muutamia joululauluja ulkomailla viettänyt Sopanen kertoo.

Jouluvirsien ohella Suo-

messä elää ja voi hyvin joukko muita kristilliseen perintöön pohjavia joulunviettotraditioita, joita niin Löytömäki, Venäläinen kuin Sopanenkin pitävät vaalimisen arvoisina. Varsinkin halu osoittaa ja tehdä hyvää toisille on kaikkien kolmen mielestä jouluperinne parhaasta päästä.

- Olen sitä mieltä, että jos joulua ei olisi, ihmiset olisivat ajan keskelle kaivataan juhlaa, jonka äärellä saa hiljentyä ja osoittaa hyvää tahtoa, uskoo Löytömäki.

Kaikki eivät kuitenkaan pääse viettämään joulua hyvyden, ilon, musiikin ja valon keskellä. Kolmen kirkon edustajat kantavat yhteistä huolta kasvavasta yksinäisten ihmisten määrästä. Heille joulu on vaikeaa ja ahdistavaa aikaa.

- Mielenterveysongelmien

FAKTA

Esa Löytömäki, 51

♦ 10 vuotta Forssan kirkkoherrana, seurakunnan tehtävissä vuodesta 1988.
♦ Perhe: vaimo, neljä lasta, joista nuorin armellassa.
♦ Asuu Forssassa.

Tapio Sopanen, 65

♦ Jäi eläkkeelle Forssan Helluntaiseurakunnan johtavan pastorin virasta 2010.
♦ Perhe: vaimo, 3 lasta, 8 lastenlasta.
♦ Asuu Forssassa.

Kalle Venäläinen, 65

♦ Jäi eläkkeelle Vihdin Hopeanien Hoppelan Kuntoutuskeskuksen ja Nummelan adventtiseurakunnan pastorin tehtävistä 2009.
♦ Perhe: vaimo, 2 lasta, 2 lastenlasta.
♦ Asuu Loimaalla.

lisiinäntyminen ja taloudellisen tilanteen heikkeneminen ovat pahentaneet asioita, mutta ennen muuta syynä on yhteisöllisyyden väheneminen, Löytömäki uskoo.

Kun ongelmat kärjistyvät, tartutaan pulloon. On karun ironista, että samaan aikaan, kun ihmisten kaipuu hyvyteen joulun alla kasvaa, kasvaa myös into tussutella. Löytömäen lahjavinkki perheellisille on jättää alkoholi kokonaan joulusta pois, samoin täydellisen siistin kodin, jouluruokien, -lahjojen ja -tunnelman tavoittelu.

- Joulussa on tiettyä onnellisuuspainetta, jota emme kirkkona halua olla mahdollistamassa. Tätä kautta kristilliseen jouluun liittyy kriittinen sävy, huomauttaa Löytömäki.

♦ Kirjoittaja opiskelee Oulun seudun ammattikorkeakoulussa toimittajaksi.